

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Ходжаян Аліни Олександрівни
на дисертаційну роботу Солодкого Володимира Васильовича
на тему: «Інноваційно-інвестиційний розвиток технологічного підприємництва в
Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 051 – Економіка

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена об'єктивними змінами у світовій економіці, пов'язаними з прискоренням технологічного розвитку, зростанням ролі інновацій як ключового чинника конкурентоспроможності та переходом до економіки знань. У дисертації обґрунтовано, що технологічне підприємництво формується як особлива форма економічної діяльності, спрямована на комерціалізацію знань і технологій, і водночас як системний елемент сучасної моделі економічного розвитку (розд. 1).

Провідні тенденції світогосподарського розвитку – цифровізація, «зелена» трансформація, зміна архітектури глобальних ланцюгів створення вартості та посилення державної участі в інноваційних процесах, системно представлені в роботі в логіці формування інноваційно-інвестиційних екосистем (пп. 1.2; 2.1). Автором обґрунтовано необхідність інвестиційної підтримки інноваційної діяльності як необхідної умови масштабування технологічного підприємництва, що узгоджується з сучасними підходами до інноваційної політики розвинених країн.

Особливості інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва у світовій практиці в дисертації проаналізовано через призму інституційних, фінансових та технологічних чинників (розд. 2). При цьому акцентовано увагу на зростанні ролі венчурного капіталу, публічно-приватного партнерства та державних програм підтримки інновацій як інструментів зниження ризиків технологічного підприємництва, що підтверджує наукову і прикладну значущість обраної проблематики.

Для України, як переконливо показано в роботі (розд. 3), проблематика інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва набуває особливої актуальності в контексті повномасштабної війни, пововоєнного відновлення та євроінтеграційного курсу держави. Структурні деформації економіки, втрата виробничого потенціалу, міграція людського капіталу, обмежений доступ до інвестиційних ресурсів поєднуються з водночас високим науково-освітнім потенціалом, розвитком ІТ-сектору та зростанням ролі технологічних рішень у сфері безпеки, відновлення інфраструктури й «зеленої» трансформації. Це зумовлює потребу у формуванні цілісної концепції інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва, адаптованої до українських реалій та узгодженої з європейськими стратегічними пріоритетами.

Таким чином, дисертаційна робота Солодкого В.В. є своєчасною, методологічно виваженою та такою, що робить внесок у розвиток економічної науки в частині поглиблення теоретичних засад аналізу інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва, а також у формування практичних рекомендацій для економічної політики України в умовах глобальних трансформацій і повоєнного відновлення.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими планами, програмами та темами

Зміст дисертаційної роботи Солодкого Володимира Васильовича органічно пов'язаний із виконанням актуальних науково-дослідних тем: відповідно до наданих довідок і матеріалів, здобувач брав участь у виконанні науково-дослідної теми кафедри управління та бізнес-адміністрування Державного податкового університету на тему «Секторальні імперативи розвитку та стійкості бізнесу під час воєнних дій та післявоєнний період» (ДР № 0124U004757, акт впровадження від 13.10.2025 р.) та науково-дослідної теми «Теоретико-методологічні засади управління соціально-економічними системами» (ДР № 0119U103840, довідка № 001548/9 від 22.04.2024 р.), що реалізовувалася в Національному університеті «Києво-Могилянська академія».

Таким чином, дисертаційне дослідження Солодкого В.В. є важливою складовою комплексних наукових робіт, це підтверджує системний характер дослідження, його відповідність загальнодержавним пріоритетам розвитку економіки, а також спрямованість роботи на вирішення важливих науково-практичних завдань у сфері інноваційно-інвестиційного розвитку та технологічного підприємництва.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Опрацювання дисертаційної роботи, та публікацій здобувача за темою дослідження дозволяє зробити висновок, що наукові результати у цілому є належним чином обґрунтованими, логічними й достовірними.

Обґрунтованість теоретичних положень забезпечується ґрунтовним опрацюванням праць вітчизняних і зарубіжних учених з проблем інноваційного розвитку, технологічного підприємництва, інституційної економіки та інвестиційної теорії, що дозволило автору чітко окреслити понятійно-категоріальний апарат і визначити власну наукову позицію. Запропоновані трактування ключових категорій і концептуальні узагальнення є внутрішньо узгодженими та корелюють із сучасними науковими підходами. Аналітичні положення дисертації ґрунтуються на використанні офіційних емпіричних і статистичних даних вітчизняних міністерств, наукових установ та міжнародних організацій (зокрема OECD, WEF, World Bank, GEM), що забезпечило репрезентативність і порівнянність результатів. Проведений аналіз динаміки та

структурних характеристик інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва дозволив автору аргументовано виявити ключові тенденції, проблеми та інституційні обмеження, характерні для світової та національної практики України.

Коректність застосування широкого спектру загальнонаукових та спеціальних методів дослідження (системного аналізу, інституційного підходу, економіко-статистичних, порівняльних та графоаналітичних методів) дозволило автору забезпечити комплексність аналізу, логічну узгодженість отриманих результатів і належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації. Автором забезпечено логічний зв'язок між теоретичною, аналітичною та прикладною частинами дослідження. Висновки кожного розділу ґрунтуються на попередньому матеріалі, а запропоновані рекомендації базуються на результатах проведених аналізів та оцінок.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність установленим вимогам щодо оформлення

Дисертаційна робота Солодкого Володимира Васильовича має чітку, логічну та методологічно виважену структуру. Вона складається зі вступу, трьох змістовних розділів, висновків та списку використаних джерел. Кожен розділ містить належну теоретичну, аналітичну та прикладну складові, що забезпечує цілісність дослідження.

У розділі I «Теоретико-методологічні засади формування інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва» автор ґрунтовно розкриває природу інноваційно-інвестиційного розвитку та його роль у формуванні сучасної економіки. На с. 33–52 описано сутність інновацій та інвестицій, їх взаємозалежність, функції у розвитку технологічного підприємництва. Автор послідовно аргументує, що інноваційна діяльність не може існувати без інвестиційних ресурсів, а інвестиційна активність без інновацій не забезпечує стійкого економічного зростання.

Автором досліджено організаційно-економічний механізм стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку (п. 1.2.). Охарактеризовано структурні компоненти механізму: нормативно-правове забезпечення, інституційну інфраструктуру, фінансові інструменти, кадрове забезпечення та інноваційну інфраструктуру. Проаналізовано міжнародні практики інноваційних екосистем, зокрема моделей США, Південної Кореї, Ізраїлю, ЄС (с.74–83) та визначено можливості їх імплементації в Україні (с. 84-92).

У цьому розділі удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження шляхом уточнення та логічного розмежування категорій «технологічне підприємництво», «інноваційно-інвестиційний розвиток» та «інноваційно-інвестиційна екосистема технологічного підприємництва», що дало змогу відійти від фрагментарного трактування цих понять, поєднати процеси створення,

комерціалізації та масштабування технологій у єдиній аналітичній рамці та забезпечити методологічну узгодженість подальшого аналізу механізмів державної політики і практичних рекомендацій. Удосконалено теоретичну модель інституційної взаємодії в інноваційно-інвестиційному середовищі технологічного підприємництва. Запропоновано, окрім класичних учасників (держава, бізнес, наука), враховувати також новітні структури – цифрові платформи, краудсорсингові проєкти та відкриті інноваційні хаби.

Узагальнюючим результатом теоретичних напрацювань стало обґрунтування пріоритетних заходів розвитку інноваційної інфраструктури та інституційного середовища шляхом розвитку мережі технопарків нового покоління, що інтегрують наукові центри, виробничі майданчики, коворкінги та бізнес-акселератори, а також розбудови цифрової інфраструктури (хмарних платформ для колаборації та обміну знаннями) (стор.83-88). В цілому Розділ 1 є теоретично цілісним і формує методологічну основу подальших досліджень.

У другому розділі «Системно-аналітичне дослідження інституційних умов та глобальних тенденцій інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва» зроблено комплексну оцінку інституційних умов інноваційно-інвестиційного розвитку. Розроблено багаторівневу методику оцінювання умов інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва, яка інтегрує макро-, мезо- та мікрорівні аналізу та спирається на поєднання кількісних та якісних підходів. На с. 96–125 викладено методологічні підходи та інструментарій оцінювання. Важливим результатом дослідження є побудова об'єднаної регресійної моделі (с.111-112), яка кількісно підтверджує залежність між рівнем інституційної свободи, інноваційного розвитку та економічного добробуту населення. На основі аналізу даних встановлено позитивну кореляцію між зростанням індексів GII, IEF, Doing Business та GCI і ВВП на душу населення, що свідчить про необхідність одночасного посилення інституційних реформ, покращення регуляторного середовища, розвитку людського капіталу та інфраструктури. В п. 2.3. проаналізовано глобальні тренди та порівняльні індикатори світових інноваційних екосистем. Особливу увагу приділено інтеграції індикаторів GII, GEM, OECD та регіональним стратегіям Smart Specialisation. На с. 161 подано аналітичну таблицю стратегічних детермінант, яка відіграє важливу роль у формуванні авторського підходу до триступеневого аналізу макро-, мезо- і мікрорівнів. На основі структурно-функціонального підходу доведено, що ефективна екосистема передбачає взаємодію між університетами, науковими центрами, стартапами, інвесторами, регіональними кластерами, державними інституціями. Особливу увагу слід приділяти зміцненню горизонтальних зв'язків, створенню інституцій середньої ланки (технологічні трансфер-офіси, центри інновацій, бізнес-акселератори), розвитку партнерств між державою та бізнесом. Автором розроблено та обґрунтовано модель стратегічного стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва. Вона структурована за принципом input–process–output, де «вхідними» змінними виступають глобальні

індекси й внутрішні ресурси, а «виходами» – кількість стартапів, частка R&D-інвестицій, обсяг залученого венчурного капіталу (с.174-178). Системне дослідження у даному розділі доводить, що синергетичний ефект від поєднання якісного інституційного середовища, фінансових стимулів, ефективної інфраструктури й людського капіталу формує основу для стійкого інноваційного прориву.

У розділі 3 «Стратегічні моделі, інструменти та механізми стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва» встановлено, що державні програми поступово трансформуються із традиційних форм прямого субсидування на динамічні механізми підтримки підприємницьких ініціатив, які здатні масштабувати інноваційні рішення в умовах глобальних викликів і цільової орієнтації на сталий розвиток (с. 185-190).

Для подолання системних бар'єрів, що стримують реалізацію політики України у сфері стимулювання технологічного підприємництва в післявоєнний період, обґрунтовано створення нових інституційних інструментів — зокрема, розробки стратегічної дорожньої карти «інноваційної відбудови» (R&I roadmap) та формування Національної агенції технологічного розвитку (НАТР), яка виконуватиме функції координатора проривних технологій, моніторингу ефективності, а також інтерфейсу між бізнесом, наукою і державою. Функціональна модель R&I roadmap із деталізованими етапами формування доводить, що її впровадження здатне забезпечити системність, узгодженість та довгостроковість політик інноваційного розвитку (с. 198-200).

Систематизовано основні інструменти фінансової та технічної підтримки ЄС щодо адаптації українського бізнесу до вимог цифрового єдиного ринку ЄС (с. 211-214). Узагальнення європейських підходів до побудови інноваційної екосистеми дозволило визначити передумови формування спільних українсько-європейських R&D кластерів і стартап-інкубаторів, здатних забезпечити мультиплікаційний ефект для регіонального розвитку, трансферу технологій та інтернаціоналізації інноваційної діяльності (с. 217-220).

Визначено напрями стратегічної інтеграції принципів «зеленої економіки» у розвиток технологічного підприємництва в Україні (с.223-227), основні галузеві вектори greentech та тенденції екологічної інноваційної активності підприємств технологічного сектору (с.232-236). Комплексна модель фінансової підтримки дає змогу сформувати стабільну базу для розвитку green tech-стартапів та високотехнологічних підприємств сприятиме реалізації стратегічних цілей економічної реконструкції України.

У сукупності отримані результати розширюють межі теорії технологічного підприємництва, зокрема щодо обґрунтування стратегічних засад інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва в Україні. На основі системного аналізу, багаторівневого підходу до оцінювання інноваційно-інвестиційного середовища, адаптації міжнародного досвіду та розробки авторських моделей і концептуальних підходів сформульовано низку висновків

теоретичного та прикладного значення, що визначають наукову новизну та практичну цінність. Автор демонструє вміння працювати з великими масивами даних, міжнародними індикаторами та нормативними документами. Усі розділи взаємопов'язані, висновки відповідають поставленим завданням, а отримані результати підтверджені аналітикою та методологічним апаратом. Вищевикладене свідчить, що отримані в дисертаційному дослідженні результати є обґрунтованими і достовірними.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

Аналіз змісту дисертаційної роботи Солодкого В.В. свідчить про наявність теоретико-методологічних і прикладних результатів, що мають наукове значення. Наукова новизна дисертаційного дослідження послідовно розкривається на теоретичному, методологічному та прикладному рівнях.

Зокрема, на теоретичному рівні здобувачем *розроблено уточнений концептуально-аналітичний підхід до оцінювання глобальних трендів розвитку інноваційно-інвестиційних екосистем* технологічного підприємництва в межах авторського трирівневого підходу до їх систематизації. Методологія тріступеневої аналітичної оцінки інституційних умов розвитку (макро-, мезо-, мікрорівень) дозволяє формувати комплексні діагностичні карти розвитку та виявляти джерела ініціації стратегічних змін – від державної політики та інституційного дизайну до локальних кластерних ініціатив і внутрішніх рішень окремих компаній (с.117-121); *удосконалено авторське визначення категорії «інноваційно-інвестиційний розвиток»*, який, на відміну від традиційного трактування, запропоновано розглядати як багатокомпонентну динамічну систему, що інтегрує науково-технологічні, фінансово-економічні, інституційні, кадрові та підприємницькі компоненти, здатні забезпечити генерацію, трансформацію та комерціалізацію нових ідей в умовах цифрової трансформації та високої економічної турбулентності (с. 44); *уточнено типологію стратегічних детермінант інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва за критичними ознаками* (рівень дії, природа впливу, форма прояву, стратегічний ефект), що дозволяє оцінити потенційні стратегічні ефекти (масштабування, трансфер технологій, інтернаціоналізація), що не було раніше системно представлено в національних дослідженнях (с. 159-161); *обґрунтовано теоретико-методологічні засади формування організаційно-економічного механізму стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку* (с. 52–59), зокрема уточнено взаємозв'язок інноваційних і інвестиційних функцій та ролі інституцій у механізмі стимулювання. У межах цього механізму концептуалізовано роль державно-приватного партнерства як ключового інструменту мобілізації ресурсів, підвищення ефективності трансферу технологій, масштабування інноваційних рішень і забезпечення високої динаміки комерціалізації науково-технологічних розробок (с. 67-71); *уточнено концепцію інтеграції принципів «зеленої економіки» та ESG у розвиток технологічного підприємництва України в умовах повоєнного відновлення та реалізації*

євроінтеграційного курсу. Запропонована модель окреслює архітектуру переходу до кліматично нейтрального та технологічно просунутого бізнесу, який базується на нормативній гармонізації з європейським регуляторним середовищем, зокрема вимогами CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), ESRS (European Sustainability Reporting Standards) та EU Taxonomy (с.237-239).

На методологічному рівні дисертантом *вперше розроблено методологію триступеневої аналітичної оцінки інституційних умов розвитку (макро-, мезо-, мікрорівень)*, яка дозволяє формувати комплексні діагностичні карти розвитку та забезпечує системну діагностику бар'єрів, потенціалів і стратегічних пріоритетів формування інноваційно-інвестиційної екосистеми в Україні, що підвищує прикладну цінність дослідження для державної політики стимулювання технологічного підприємництва в умовах глобальних викликів (с.119-125). Окремі аналітичні компоненти методології підтверджені у п. 2.1–2.3, зокрема триступенева аналітична методологія знайшла продовження у визначенні стратегічних детермінант активізації інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва (с. 161-163); *удосконалено інтегративну аналітичну модель оцінювання інноваційного потенціалу технологічного підприємництва* на основі індикаторів GII, GEM, OECD, Smart Specialisation, яка забезпечує узгодженість елементів інноваційно-інвестиційної екосистеми України з міжнародними практиками та стандартами. (с. 170-173). Модель забезпечує можливість аналітичної верифікації відповідності української екосистеми глобальним орієнтирам, дозволяє виявити стратегічні розриви, сформулювати пріоритети для інституційної модернізації та визначити адаптивні сценарії імплементації найкращих міжнародних практик з урахуванням вітчизняного контексту. У дисертації автор конкретизує структурні елементи моделі, її логіку та мультиплікативний ефект синхронного посилення ключових факторів розвитку, де механізми синхронізації інструментів розкрито в контексті R&I roadmap (с. 96–197).

На прикладному рівні в дисертаційній роботі *удосконалено систему моніторингу ефективності євроінтеграційних процесів у сфері інноваційної політики України*, яка поєднує моніторингові індикатори з інституційно-управлінським аналізом, має адаптивний характер та може бути використана як інструмент стратегічної інноватизації євроінтеграційної політики на етапі післявоєнного відновлення. Модель дозволяє не лише здійснювати аналітичну оцінку, але й оперативно коригувати пріоритети державної політики, формувати довгострокову дорожню карту інноваційної інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA) (с. 215-222); *набули подальшого розвитку: функціонально-стратегічна модель стратегічного стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємства*, яка інтегрує структурно пов'язані блоки «вхід – механізми – вихід» (input–process–output), що пропонує системний підхід до управління політиками інноваційного розвитку та забезпечує мультиплікаційний ефект синхронного посилення ключових факторів розвитку (с. 174-177); *R&I-дорожня карта інноваційної відбудови України* (Research &

Innovation Roadmap) як комплексний механізм стратегічного управління інноваційним розвитком. Така модель є універсальним адаптивним інструментом державної підтримки проривних технологій та модернізації економіки на основі інновацій. Повний опис, структура та логіка R&I roadmap подані на с. 198–200.

Науково-практична значущість одержаних висновків та результатів

Наукове значення дисертаційної роботи Солодкого Володимира Васильовича полягає в розробленні й обґрунтуванні теоретико-методологічних засад інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва, доповнюючи їх такими новими елементами:

- удосконалений теоретичний підхід до характеристики інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва, який інтегрує інституційний, фінансовий, цифровий та «зелений» виміри;
- методологія триступеневої аналітичної оцінки інституційних умов розвитку (макро-, мезо-, мікрорівень), яка дозволяє формувати комплексні діагностичні карти розвитку;
- функціонально-стратегічна модель стимулювання розвитку за принципом «input–process–output», що пропонує системний підхід до управління політиками інноваційного розвитку;
- концептуальна модель інтеграції принципів Green Deal, CSRD і ESG у розвиток технологічного підприємництва України, яка є надзвичайно актуальною у контексті майбутньої інтеграції України до ЄС.

Наукові напрацювання автора були використані Державним податковим університетом при виконання науково-дослідної роботи на тему «Секторальні імперативи розвитку та стійкості бізнесу під час воєнних дій та післявоєнний період» (ДР № 0124U004757, акт впровадження від 13.10.2025 р.); Національним університетом Києво-Могилянська академія при виконанні науково-дослідної теми «Теоретико-методологічні засади управління соціально-економічними системами» (ДР № 0119U103840) в частині «Інноваційна парадигма розвитку соціально - економічних систем», а саме дослідженні екосистеми технологічного підприємництва (довідка від 22.04.2024 р.).

Результати дисертаційного дослідження доведено до рівня практичного впровадження у діяльність суб'єктів господарювання, що підтверджується відповідними довідками: АТ «Комерційний банк “Глобус”» (довідка про впровадження від №18.02.2025 р.); ТОВ «Т18» (довідка про впровадження від 29.11.2024 р.); Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній (довідка про впровадження від 02.06.2025 р.).

Крім того, робота містить науково обґрунтовані рішення, придатні для застосування у державній політиці (планування інноваційного відновлення України, формування R&I roadmap); регіональних стратегіях розвитку (Smart Specialisation); діяльності екосистем технологічного підприємництва та бізнес-інкубаторів.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях здобувача

Результати дисертаційного дослідження Солодкого В.В. висвітлено у 14-ти наукових публікаціях. Серед них – 4 статті у наукових фахових виданнях України, розділ у колективній монографії, 9 публікацій в інших виданнях. Загальний обсяг опублікованого матеріалу, що належить особисто дисертанту, становить 3,8 д.а.

Опубліковані наукові праці у фахових виданнях, що включені до переліку МОН України, відображають ключові положення дисертації, зокрема, методологічні засади формування інноваційно-інвестиційного розвитку (відповідає змісту розділу 1); аналітичні результати дослідження інституційних умов та інноваційного потенціалу (відповідає розділу 2); авторські моделі та механізми стимулювання технологічного підприємництва, включно з моделлю «input–process–output» та R&I roadmap (відповідає розділу 3).

Кількісний та якісний склад публікацій відповідає вимогам п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Дотримання вимог академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності. У тексті дисертації відсутні ознаки порушення доброчесності: плагіат, фабрикація чи фальсифікація даних. Усі представлені моделі, таблиці, графіки та аналітичні матеріали є або авторськими розробками, або подані з правильними посиланнями.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу Солодкого Володимира Васильовича, слід відзначити наявність дискусійних положень, які можуть бути предметом подальшого уточнення або глибшого обґрунтування..

1. Запропонована здобувачем *трирівнева аналітична система оцінювання техніко-технологічного розвитку* вирізняється логічною побудовою та прагненням поєднати якісні й кількісні характеристики стратегічних детермінант (с. 116–120). Водночас потребують додаткового уточнення методологічні підходи до визначення вагових коефіцієнтів впливу запропонованих підіндексів (Innovation – 0,4; Finance – 0,3; Policy – 0,2; International – 0,1), зокрема принципи їх нормування та критерії вибору. У розробленій дисертантом таблиці стратегічних детермінант (с. 156) переважає якісний поділ, тоді як для підвищення практичної придатності моделі доцільним було б навести приклад кількісної оцінки та обґрунтувати застосовану методику обрахунку вагових коефіцієнтів.

2. Запропонована в дисертації *модель «input–process–output»* (рис. 2.20) є концептуально цілісною та методологічно коректною, а також органічно вписується в загальну логіку авторського дослідження інноваційно-інвестиційного

розвитку технологічного підприємництва. Позитивно слід оцінити чітке структурування вхідних ресурсів (інвестиційних, інституційних, людських), процесів їх трансформації та очікуваних результатів, що дозволяє розглядати технологічне підприємництво як керовану систему з визначеними точками впливу економічної політики.

Разом із тим у роботі відсутня практична апробація запропонованої моделі на прикладі конкретного технологічного підприємства або типового сценарію економічної політики, що дещо обмежує практичну зрозумілість і прикладну цінність запропонованої моделі.

3. Аналітичний блок дослідження інституційних умов та глобальних тенденцій інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва (с. 96–179) вирізняється достатньою аргументованістю та використанням релевантних статистичних і аналітичних показників.

Водночас, для поглиблення аналізу умов інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва емпіричну базу дослідження доцільно було б розширити за рахунок дезагрегованих показників низки міжнародних рейтингів, які у роботі або не використовуються, або застосовуються лише в агрегованому вигляді. Зокрема, більш глибокий аналіз могли б забезпечити такі підіндекси та змінні Global Innovation Index (GII): частка угод венчурного капіталу у ВВП; легкість започаткування бізнесу; зайнятість у наукоємному секторі; високотехнологічна ВДВ, які прицільніше оцінюють інвестиційну привабливість саме технологічного підприємництва, а не інноваційної системи загалом. Дані Startup Genome / Global Startup Ecosystem Index щодо доступу стартапів до фінансування; масштабування технологічних компаній; інтегрованості у глобальні ринки могли б бути використані для конкретизації екосистемного виміру технологічного підприємництва, який у дисертації переважно подано на концептуальному рівні.

Розширення емпіричної бази за рахунок дезагрегованих даних міжнародних рейтингів (GII, OECD, WEF, EIS, Startup Genome) дозволило б чіткіше простежити причинно-наслідкові зв'язки між інституційними умовами, інвестиційною активністю та динамікою технологічного підприємництва.

4. Запропонована в дисертації *дорожня карта «інноваційної відбудови» (Research & Innovation Roadmap)* (с. 198–200) є одним із концептуально найсильніших елементів роботи, оскільки відображає стратегічне бачення автора щодо поєднання інноваційної політики, інвестиційних механізмів і завдань повоєнного відновлення економіки України. Позитивно слід оцінити її орієнтацію на екосистемний підхід, а також узгодженість із європейськими рамковими програмами досліджень та інновацій (зокрема логікою Horizon Europe), що підвищує її стратегічну релевантність і потенціал практичного використання.

Разом із тим дорожня карта має переважно концептуальний характер, тоді як для підвищення її прикладної цінності доцільним було б деталізувати механізми взаємодії між ключовими інституційними акторами – державними органами,

бізнесом, науковими установами та інноваційними агенціями: конкретизувати їх інституційні ролі у межах окремих етапів R&I roadmap (ініціювання, фінансування, реалізація, моніторинг); окреслити механізми координації задля визначення зони відповідальності і уникнення дублювання функцій. Така конкретизація елементів дорожньої карти підвищує її практичну цінність як інструменту управління інноваційно-інвестиційним розвитком технологічного підприємництва, адаптованого до реальних інституційних умов України.

5. Аналіз *міжнародних моделей техніко-технологічного розвитку*, поданий у дисертації (с. 73–83), ґрунтується на коректному порівнянні інституційних і інвестиційних характеристик технологічного розвитку країн з різним рівнем економічного розвитку. Автор ґрунтовно розглядає еволюцію підходів до техніко-технологічного розвитку, спираючись на напрацювання провідних зарубіжних дослідників і міжнародних організацій.

Разом із тим, попри ґрунтовний теоретичний і порівняльний аналіз міжнародного досвіду, робота лише побіжно торкається успішних прикладів українських компаній або регіональних інноваційних екосистем, які могли б слугувати емпіричною ілюстрацією можливостей адаптації розглянутих моделей до національних умов. Зокрема, у дисертації практично не використано кейси українських технологічних компаній, стартапів або кластерів, що функціонують у сферах ІТ, оборонних технологій, агротеху чи «зеленої» енергетики, хоча саме ці сектори є найбільш динамічними в умовах воєнної економіки та післявоєнної трансформації.

6. *Опис інноваційної екосистеми* (с.148–168) є логічним і теоретично обґрунтованим, із чітким визначенням ролей ключових акторів – держави, бізнесу, науково-освітніх установ, фінансових інститутів та інноваційних посередників, а також окреслення їх базових функцій у процесах створення, трансферу та комерціалізації технологій.

Разом із тим у роботі недостатньо артикульовано увагу на механізмах зворотного зв'язку між елементами екосистеми, зокрема між наукою, фінансовими інститутами та підприємницькою активністю. Наприклад, не показано, як результати комерціалізації інновацій впливають на переформатування наукових пріоритетів або як фінансові інструменти підтримки сприяють активізації технологічного підприємництва. Для посилення аналітичної глибини доцільним було б доповнити модель інноваційної екосистеми схемою циклічної взаємодії між наукою, фінансуванням і підприємництвом.

Зазначені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують загальної наукової цінності дисертації та радше підкреслюють її потенціал для подальшого розвитку.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Солодкого Володимира Васильовича «Інноваційно-інвестиційний розвиток технологічного підприємництва в Україні» є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому поглиблено теоретичні підходи до розуміння сутності інноваційно-інвестиційного розвитку технологічного підприємництва, комплексно, системно та ґрунтовно вирішено важливе наукове завдання – формування та обґрунтування теоретико-методологічних і прикладних засад розвитку технологічного підприємництва України в умовах інноваційно-інвестиційної трансформації економіки. Наукові результати роботи мають цінність на теоретичному, методологічному і прикладному рівнях, є обґрунтованими й підтвердженими теоретичними узагальненнями, аналітичними дослідженнями та практичними впровадженнями у діяльність українських підприємств.

Дисертація за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 – Економіка та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44), а її автор, Солодкий Володимир Васильович, заслуговує присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Аліна ХОДЖАЯН